

Proefsleuvenonderzoek - Akkerbeekstraat Ichtegem

Nota - Archeologisch Vooronderzoek
Verslag van de Resultaten
Proefsleuvenonderzoek – 2018K15

Eke
2018

Colofon

Titel: Proefsleuvenonderzoek – Akkerbeekstraat - Ichtegem
Nota- Archeologisch Vooronderzoek
Verslag Van de resultaten
Proefsleuvenonderzoek - 2018K15

Status: definitief

Datum: 20 december 2018

Auteur: J.W. De Mulder

Projectbegeleiding: M. Van de Vijver

Kaartvervaardiging:

Terreinwerk: J. W. De Mulder, M. Van de Vijver, M. Hendrickx

Materiaalstudie: n.v.t.

Projectcode: 2018K15

Raaproject: ICAK02

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13,
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2018

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	4
1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Doelstelling	7
1.2.2 Wetenschappelijke vraagstelling.....	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.3 Onderzoeksstrategie en -methodiek van het proefsleuvenonderzoek.....	8
1.3.1 Toelichting tot de keuze van de ligging van de sleuven	8
1.3.2 Keuze voor de selectie van de vondsten en de stalen	9
1.3.3 Afwijking t.o.v. het Programma van Maatregel	9
1.3.4 Niet onderzochte zones.....	9
1.3.5 Organisatie van het vooronderzoek.....	9
1.3.6 Gebruikt materiaal en technische specificaties	10
1.3.7 Raadpleging specialisten	10
1.3.8 Wetenschappelijke advisering.....	10
2 Assessmentrapport proefsleuvenonderzoek	11
2.1 Assessment van het onderzochte gebied.....	11
2.1.1 Aardkundige opbouw van het terrein	11
2.2 Assessment van archeologische sporen en structuren	18
2.2.1 Greppels en grachten	19
2.2.2 Kuilen.....	28
2.2.3 Paalkuilen	30
2.2.4 Natuurlijke sporen en recente verstoringen	30
2.3 Assessment van het vondstmateriaal	31
2.3.1 Methodologie	31
2.3.2 Assessment van het vondstmateriaal	31
2.3.3 Conclusie	32
2.4 Assessment van de stalen	32
2.5 Assessment van de conservatie	32
2.6 Datering en interpretatie van de site	33

2.7	Confrontatie met voorgaande onderzoeksfases.....	35
2.8	Archeologische verwachting	35
2.9	Beantwoorden van de onderzoeksvragen	36
3	Bibliografie	37
3.1	Onuitgegeven bronnen	37
3.2	Geraadpleegde websites	37
4	Bijlagen	38
	Bijlage 8: Figurenlijst	39

Samenvatting

In opdracht van Van Huele Gebrs. NV is door RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door middel van proefsleuven op een terrein gelegen in de Akkerbeekstraat te Ichtegem. Dit in navolging van het programma van maatregelen dat in de archeologienota¹ werd geadviseerd.

Door middel van het proefsleuvenonderzoek kon aangetoond worden dat het bodemarchief weinig archeologisch relevante sporen bevatte. Het sporenbestand, bestaande uit paalsporen, kuilen, grachten en greppels, bleken bijzonder weinig vondsmateriaal te bevatten en vertoonden meestal geen duidelijke onderlinge samenhang. Slechts één gracht, die gevolgd kon worden doorheen de drie meest westelijke proefsleuven, kan op basis van het aardewerk mogelijk in de vroege of volle middeleeuwen gedateerd worden. Verder kunnen een aantal grachten, op basis van hun oriëntatie en de vergelijking met historisch kaartmateriaal, wellicht in verband gebracht worden met het landgebruik als akkerland vanaf de 17de – 18de eeuw. Voor de overige archeologische sporen kon geen datering of functionele interpretatie bekomen worden.

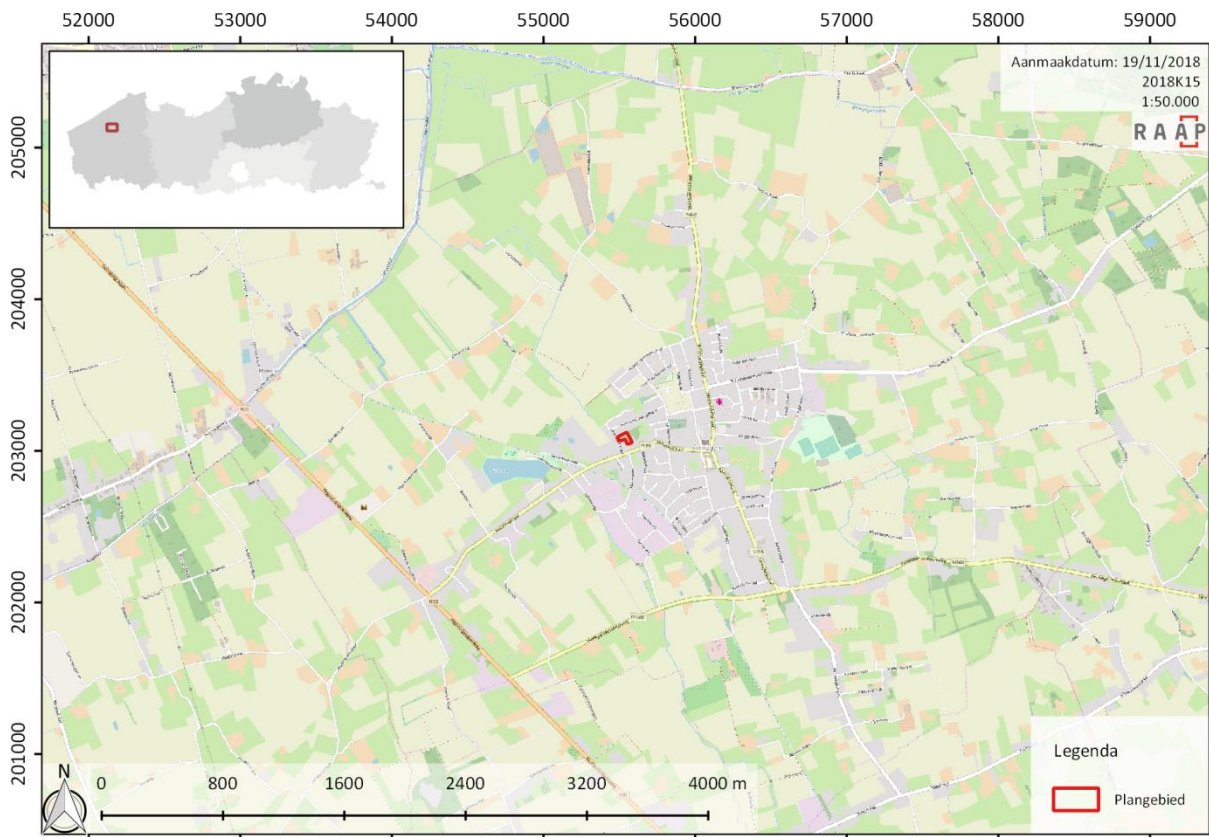
Een vervolgonderzoek door middel van een archeologische opgraving zal dus niet worden geadviseerd.

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6752>, VERMEERSCH AND VANHOLME, 2017

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed:* 2018K15
- *Type onderzoek:* Proefsleuvenonderzoek
- *Onderzoeks kader:* opstellen van een verslag van resultaten in kader van het proefsleuvenonderzoek
- *Erkend archeoloog:* RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)
- *Betrokken actoren:*
Erkend archeoloog: Mieke Van de Vijver
Veldwerkleider: Jelle De Mulder
Assistent archeoloog: Michèle Hendrickx
Aardkundige: Floris Philipsen
- *Naam plangebied en/of toponiem:* Akkerbeekstraat te Eernegem (Ichtegem)
- *Adres:* Akkerbeekstraat z/n
- *Deelgemeente:* Eernegem
- *Gemeente:* Ichtegem
- *Provincie:* West-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Ichtegem, Afd.2 Eernegem, Sectie B, 1410E2, 1409D
- *Oppervlakte projectgebied:* 3772 m²
- *Oppervlakte geplande bodemingrepen:* n.v.t.
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):* zuidwest: X= 55460.3 Y= 203044.26
noordoostt: X= 55585.9 Y= 203152.25

Figuur 1: Projectie van het plangebied op de topografische kaart (bron: OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2017).

Figuur 2: Projectie van het plangebied op de GRB-kaart (bron: AGIV, 2018).

1.2 Onderzoeksopdracht

Op basis van het bureauonderzoek² was het niet mogelijk een inschatting te maken van het aanwezige bodemarchief. Daarom werd een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk geacht.

1.2.1 Doelstelling

In het programma van maatregelen werden volgende doelstellingen vooropgesteld:

- Na te gaan of er binnen dit gebied archeologie aanwezig is
- Vaststellen op welke diepte het archeologisch niveau ligt
- Nagaan of er enige graad is van verstoring, en of hierdoor mogelijke sporen zijn door vernield.
- Nagaan of er een archeologische opgraving moet worden uitgevoerd voorafgaand aan de werken
- Afbakenen van zones waar wel of geen archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

1.2.2 Wetenschappelijke vraagstelling

Om het onderzoeksdoel te behalen, werden volgende onderzoeksvragen voorgesteld in het programma van maatregelen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig net onder de ploeglaag?
- Wat is hun gaafheid, hoe diep zijn ze bewaard.
- Uit welke periode dateren ze en hoe valt dit te rijmen met de archeologische kennis over het gebied.
- Zijn er aanwijzingen van steentijdsites of vondsten uit de steentijden? Op welke diepte zijn deze aanwezig?
- Welke zones zijn archeologisch waardevol en dienen te worden onderworpen aan een archeologische opgraving?

1.2.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk.

Door de aanwezigheid van een afsluiting in het westen van het terrein, bleek het onmogelijk om de meest westelijke proefsleuf op zijn voorziene positie aan te leggen. Verder verhinderde een schuurtje in het zuidoosten en een haag in het zuidwesten van het terrein de aanleg van de proefsleuven in hun volledige lengte. Dit oppervlakteverlies werd op het terrein gecompenseerd door de aanleg van een volgsleuf en drie kijkvensters.

² <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6752>, VERMEERSCH AND VANHOLME, 2017

1.3 Onderzoeksstrategie en -methodiek van het proefsleuvenonderzoek

1.3.1 Toelichting tot de keuze van de ligging van de sleuven

Door specifieke terrein omstandigheden werden enkele aanpassingen gemaakt ten opzichte van het voorziene sleuvenplan uit het Programma van Maatregelen van het bureauonderzoek (Figuur 3).³

De meest westelijke sleuf werd door de aanwezigheid van een afsluiting 2-3 m naar het oosten verschoven. Verder was in het oorspronkelijke sleuvenplan de lengte van de kraan niet mee ingecalculleerd. Hierdoor konden de sleuven aan de zuidkant van het onderzochte terrein niet volledig tegen de perceelsrand worden aangelegd. De aanleg van de drie meest westelijk gelegen sleuven werd verder ook nog gehinderd door de aanwezigheid van een haag. Deze haag behoorde tot het aanpalend perceel, namelijk 1410F2 maar werd aangelegd binnen het plangebied op de percelen 1410E2 en 1409D. Een schuurtje in het zuidoosten van het terrein zorgde eveneens voor een inkorting van de meest oostelijk gelegen proefsleuf. Dit oppervlakteverlies werd gecompenseerd door de aanleg van een volgsleuf en drie kijkvensters, waardoor de minimale dekkinggraad van 12,5% ruim werd gehaald.

Proefsleuf 1 is de meest oostelijke sleuf en met een lengte van ca. 61m één van de twee lange sleuven. De sleuf is 2m breed en aangelegd met een noordwest- zuidoost oriëntatie die evenwijdig loopt met de oostelijke zijde van perceel 1409D. De aanwezigheid van een schuurtje en enkele bomen heeft er voor gezorgd dat deze proefsleuf in het zuiden wat werd ingekort.

Proefsleuf 2 ligt parallel en 13m ten westen van sleuf 1 en is met 66,5m de langste sleuf die werd aangelegd. Tussen sleuven 1 en 2 werd een volgsleuf aangelegd om een beter inzicht te krijgen in een grachtensysteem dat zich doorheen deze twee sleuven manifesteerde. Deze volgsleuf is 3m breed, 16m lang en heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie.

Proefsleuf 3 is de eerste van de drie kortere sleuven. Ze is gelegen op 13m ten westen van en parallel met proefsleuf 2 en heeft een lengte van 27,5m. Tussen de sleuven 2 en 3 werd nog een klein kijkvenster aangelegd in een zone die relatief weinig archeologisch sporen bevatte. Het doel van dit kijkvenster was controleren of al dan niet om een archeologisch minder relevante zone ging.

Proefsleuf 4 is parallel en 13m ten westen van sleuf 3 aangelegd en is 26m lang. Tussen sleuven 3 en 4 is een kijkvenster aangelegd. Enerzijds ter controle van het verloop van een gracht die zich in proefsleuf 4 manifesteerde. Verder ook ter controle van een groot spoor in de oostzijde van de sleufwand, dat bij uitbreiding echter geen archeologisch relevant spoor bleek te zijn. Dit kijkvenster is 13m lang en is haaks op lengterichting van sleuven 3 en 4. De sleuf werd ook verder naar het westen uitgebreid met een klein kijkvenster van 2,5 bij 2,5m ter controle van een rechthoekig houtskoolrijk spoor.

In totaal werd een oppervlakte van 503m² opgegraven wat voor een terreinoppervlak van 3772m² een dekking van 13,3% geeft.

³ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6752>, VERMEERSCH AND VANHOLME, 2017

Figuur 3: Sleuvenplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron achtergrond: AGIV, 2018).

1.3.2 Keuze voor de selectie van de vondsten en de stalen

Alle sporen werden per spoor ingezameld per materiaalcategorie. Ze kregen een apart vondstnummer en werden ter hoogte van hun vindplaats ingemeten via GPS. Opmerkelijk was de steriliteit van de archeologische sporen. Slechts 4 vondsten konden worden ingezameld. Gezien de aard en steriliteit van het sporenbestand bleek een aanvullende staalname niet archeologisch relevant. Geen van de aangetroffen sporen zijn bemonsterd.

1.3.3 Afwijking t.o.v. het Programma van Maatregel

Zoals eerder aangehaald kon het sleuvenplan uit het Programma van Maatregelen uit de bureaustudie niet integraal gevolgd worden, maar dienden er aanpassingen worden gemaakt in functie van de omstandigheden op het terrein.

1.3.4 Niet onderzochte zones

De zone waarin de meest westelijke sleuf was voorzien, kon door de aanwezigheid van een afsluiting en struikenbegroeiing niet onderzocht worden. Deze sleuf is verder naar het oosten opgeschoven. Verder zijn door de terreinomstandigheden en de lengte van de kraan, kleine zones aan zuidkant van elke sleuf komen te vervallen.

1.3.5 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 13 november 2018. De weersomstandigheden waren zonnig. De zon stond echter laag aan de hemel wat de zichtbaarheid op de kleiige bodem bij momenten bemoeilijkte.

1.3.6 Gebruikt materiaal en technische specificaties

Alle gegevens werden opgemeten door middel van een GPS (nl. GCX). De sporen en vondsten zijn geregistreerd in de databank 'Odile', ontworpen door RAAP.

1.3.7 Raadpleging specialisten

n.v.t.

1.3.8 Wetenschappelijke advisering

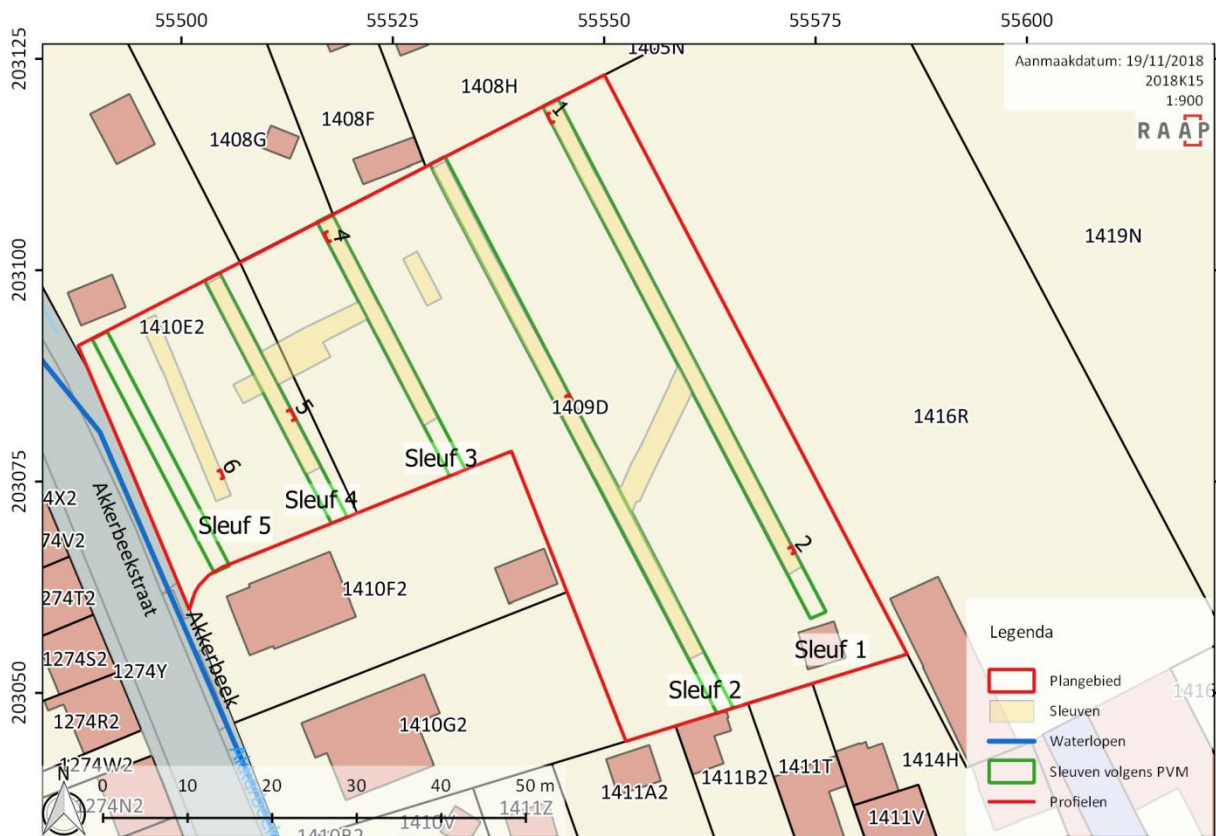
n.v.t.

2 Assessmentrapport proefsleuvenonderzoek

2.1 Assessment van het onderzochte gebied

2.1.1 Aardkundige opbouw van het terrein

De aardkundige opbouw van het terrein bleek niet overal hetzelfde. Om een beter zicht te krijgen op deze opbouw werden in totaal 6 profielen gedocumenteerd doorheen de 5 proefsleuven.

Figuur 4: Weergave van de verschillende profielen op het sleuvenplan (bron achtergrond: AGIV, 2018)

Profiel 1

Dit eerste profiel werd aangelegd in het noorden van proefsleuf 1. De eerste drie bodemlagen kunnen bij dit profiel als antropogeen geïnterpreteerd worden. Het gaat van boven naar onder om de huidig, zandige donkergrijsbruine ploeglaag van 25cm dik, met vervolgens een donkergrijze afgedekte lemig-zandige A horizont van 10cm dik, en een lichtbruin-grijze antropogene, lemig-zandige horizont van 15cm dik. De moederbodem bestaat uit een kleiige C-horizont, die waarschijnlijk het gevolg is geweest van Quartaire, Holocene overstromingsafzettingen.

Figuur 5: Detailfoto van profiel 1 in proefsleuf 1.

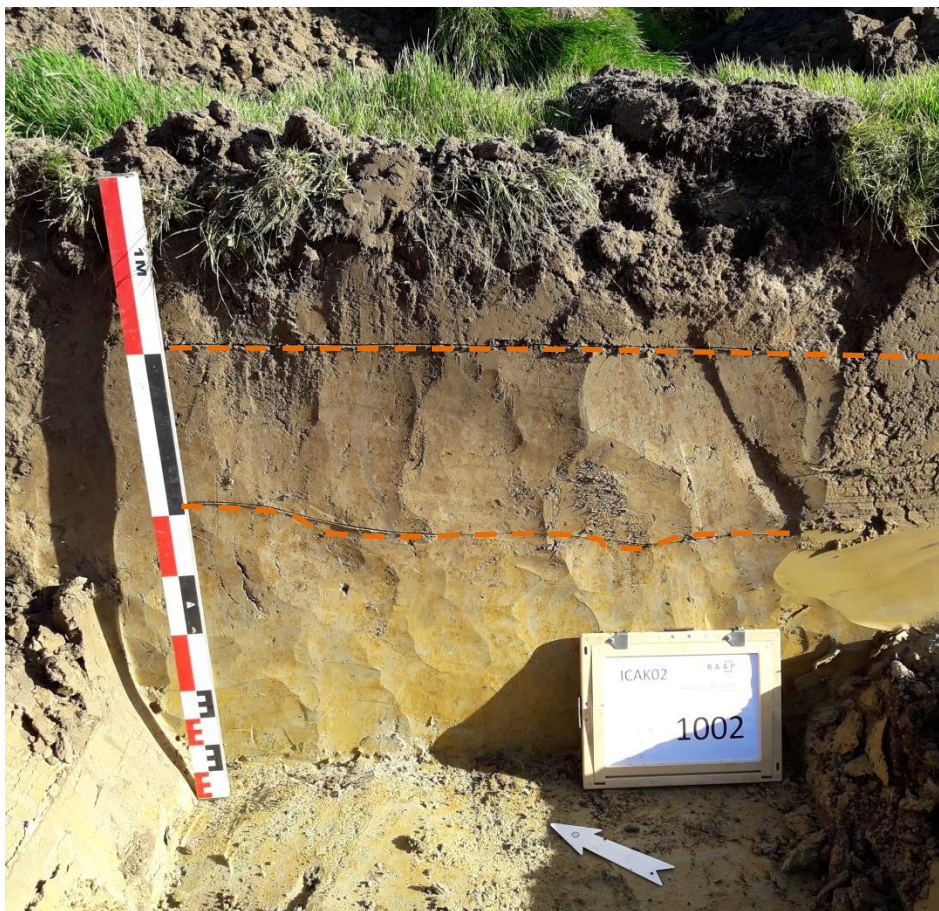
Figuur 6: Detailfoto van profiel 2 in proefsleuf 1.

Profiel 2

Profiel 2 is aan het zuidelijke uiteinde van proefsleuf 1 geregistreerd. Ook bij dit profiel zijn de eerste drie lagen antropogeen. De eerste laag is de huidige zandige, donkerbruingrijze, ploeglaag (Ap) van 30cm dik, gevolgd door een antropogene donkergrijsgroene lemig zandige laag van ca. 30cm met onderaan een wat houtskoolrijke zone van max. 10 cm dik. De C-horizont bestaat afwisselend uit licht-geel-grijze zandige met daaronder meer grijsgroene kleiige lagen, die het gevolg zijn van fluviatiele kleiafzettingen uit het Weichseliaan (klei), en eolische zand-afzettingen uit het Weichseliaan (zand).

Profiel 3

Profiel 3 is centraal in proefsleuf 2 aangelegd. De bovenste twee lagen betreffen de huidige ploeglaag (Ap) van 25cm dik, en een bedolven ploeglaag (Ab) eveneens van 25cm. De ploeglaag betreft een donkerbruingrijze, zandige laag. De bedolven ploeglaag is van textuur een lemig zandige laag en heeft een bruine kleur. De C-horizont is een fluviatiele, lichtgeelgroene, licht kleiïge laag.

Figuur 7: Detailfoto van profiel 3 in proefsleuf 2.

Profiel 4

Profiel 4 is aangelegd in het noorden van proefsleuf 3. De bovenste laag in profiel 4 (Ap), is een verploegde donkerbruingrijze kleig-zandige laag van 40cm dik. De daaropvolgende witte, lemig zandige laag is vermoedelijk een eolisch afgezet pakket, dat zich in de vorstwiggen van het onderste, lichtgrijsgroene kleipakket heeft afgezet. Deze laag heeft een onregelmatig verloop en varieert bijgevolg ook sterk in dikte, tussen 10 en 20cm. Dit kleipakket is waarschijnlijk tot stand gekomen als gevolg van fluviatiele pleistocene afzettingen uit het Weichseliaan. De vorstwiggen zijn het gevolg van blootstelling aan permafrost tijdens een koude periode.

Figuur 8: Detailfoto van profiel 4 in proefsleuf 3.

Profiel 5

Profiel 5 is aangelegd net voorbij de helft, in het zuidelijk deel van proefsleuf 4. De bodemopbouw in het profiel bestaat uit drie lagen. De eerste laag of ploeglaag (Ap) is een donkergrijze, lemig zandige laag van 30cm dik. Deze laag dekt een afgedekte, begraven Ab-horizont af van 20cm dik, grijs van kleur en met een lemig zandige textuur. Het gaat in beide gevallen om antropogene lagen, wat ook duidelijk merkbaar is aan de rechte en abrupte overgang naar derde en laatste laag in het profiel. Deze laag betreft de C-horizont, Het gaat om een lichtgroengrijze, lemig zandige laag.

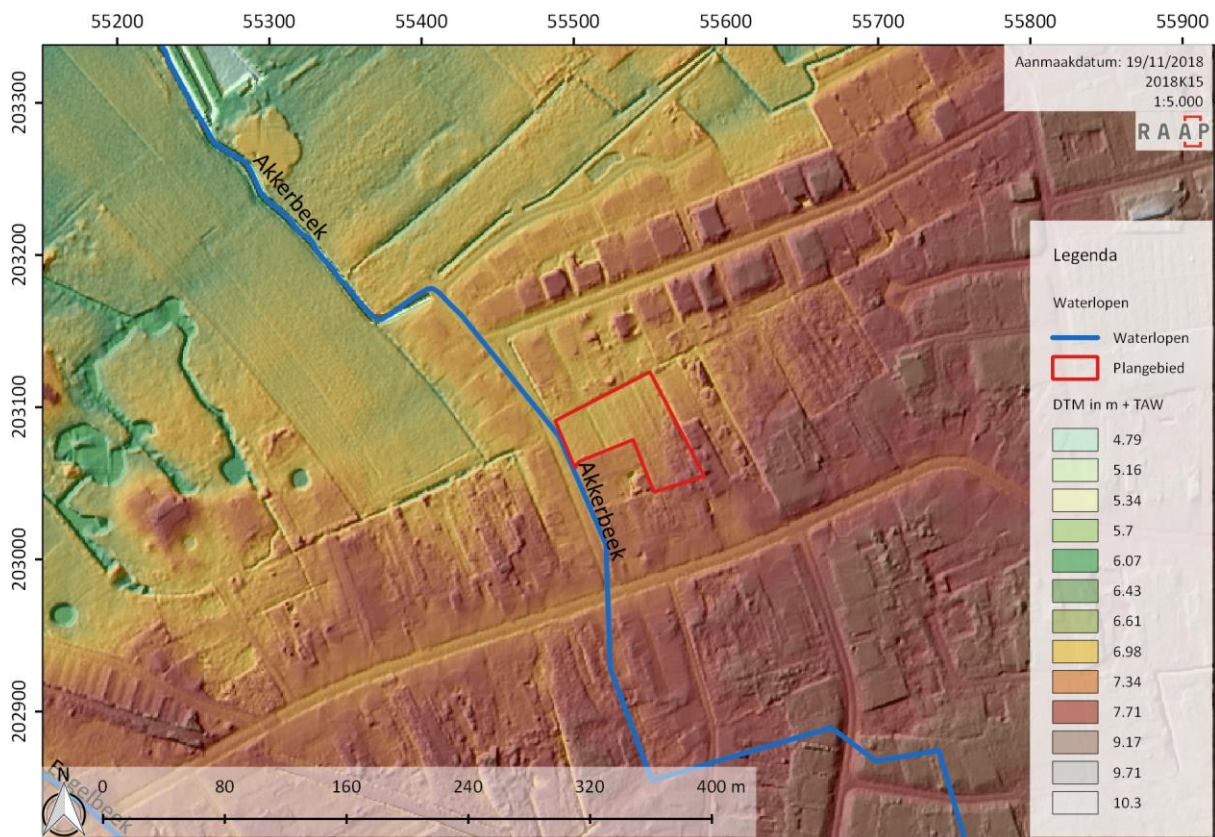
Figuur 9: Detailfoto profiel 5 in proefsleuf 4.

Profiel 6

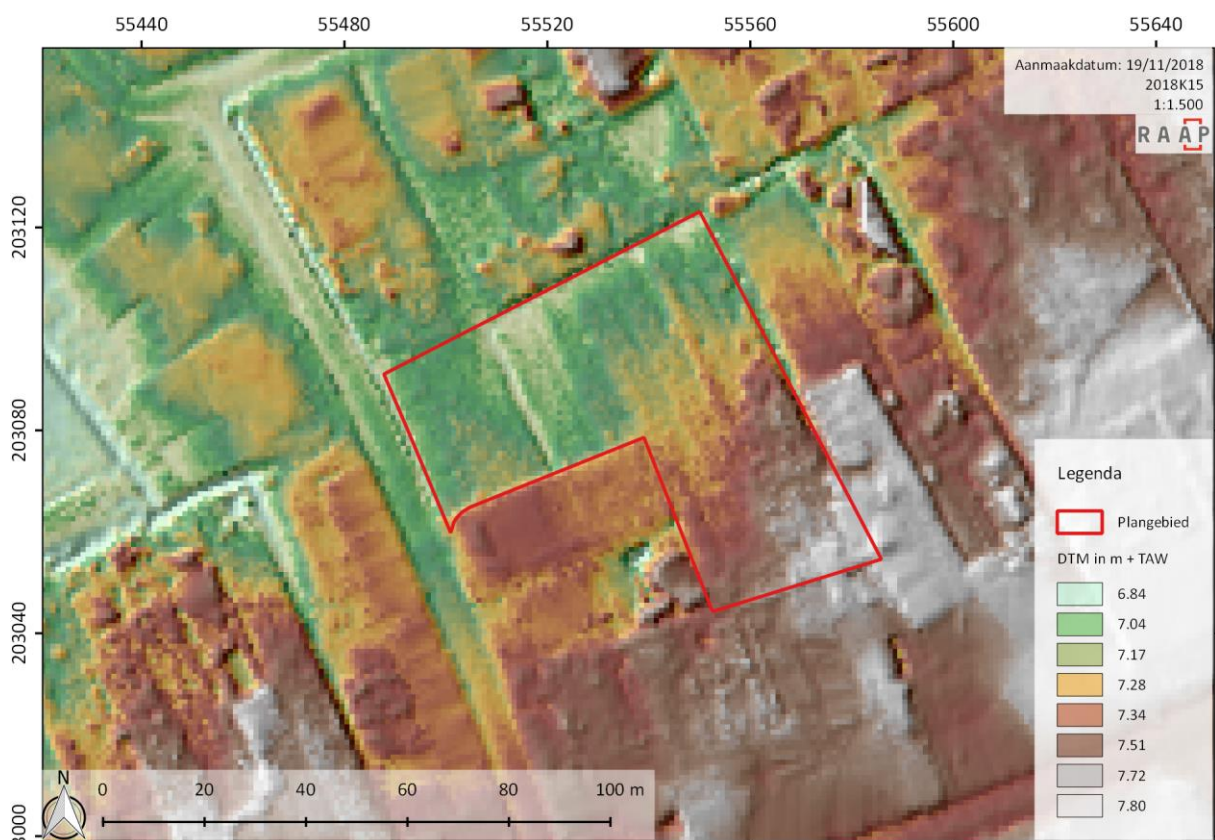
Profiel 6 is aangelegd in het zuiden van proefsleuf 5. Drie bodemhorizonten konden gedocumenteerd worden in dit profiel. De bovenste laag (Ap) is de huidige ploeglaag, van 35cm dik. Deze laag heeft een donkergrijze kleur, lemig zandige textuur en bevat enkele houtskoolspikkels. De daaropvolgende, afgedekte Ab-horizont, varieert in dikte van enkele centimeter tot 15cm dik. Het gaat om een lemig zandige, grijsbruine laag, rijk aan ijzervlekken. De C-horizont bestaat ook hier uit een kleipakket, groengrijs van kleur, en rijk aan ijzervlekken.

Figuur 10 Detailfoto profiel 6 proefsleuf 5.

Figuur 11: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het plangebied (raster 1m; bron: AGIV, 2017; VMM, 2018).

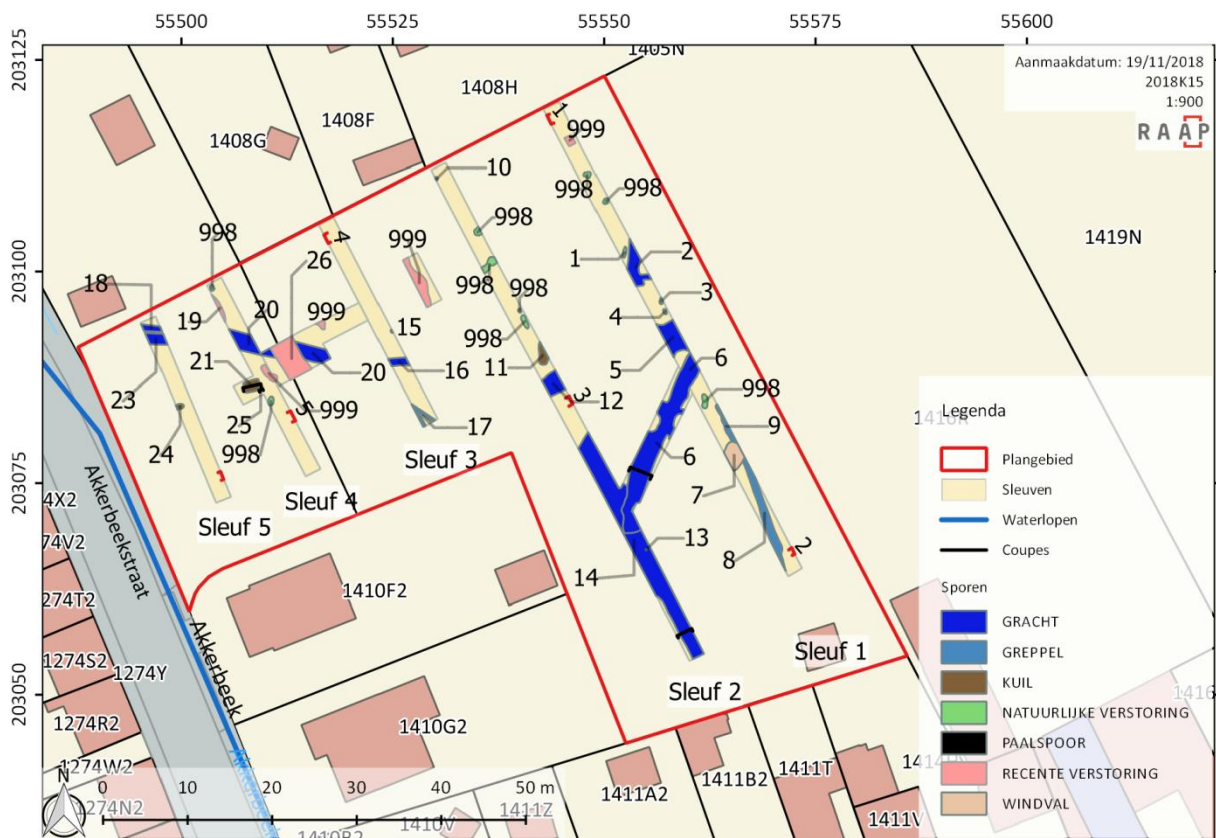
Figuur 12: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het plangebied (raster 1m; bron: AGIV, 2017; VMM, 2018).

2.2 Assessment van archeologische sporen en structuren

Om een overzicht op de verschillende sporen te bewaren zijn ze in verschillende categorieën onderverdeeld. Deze indeling werd ook deels overgenomen op het sporenplan. Dit is raadpleegbaar in bijlage 2. Elk soort spoor kreeg hierbij een aparte kleurcode. De sporen worden per proefsleuf besproken (Figuur 13).

Het gaat om:

1. Greppels
2. Grachten
3. Kuilen
4. Paalsporen

Figuur 13: Algemeen overzicht van de aangetroffen sporen. Dit plan kan in detail worden geraadpleegd in bijlage 2 (bron achtergrond: AGIV, 2018; VMM, 2018).

2.2.1 Greppels en grachten

De belangrijkste sporengroep bestaat uit die van de **grachten** en **greppels**.

Greppels zijn aangetroffen in de proefsleuven 1 en 3. Het gaat in sleuf 1 om de sporen 8 en 9, die tot dezelfde greppel behoren, maar doorsneden worden door een windval (S7). Voor sleuf 3 gaat het om spoor 17.

De ca. 1,1m brede greppel, samengesteld uit de spoornummers 8 en 9, situeert zich in het zuiden van sleuf 1 (Figuur 14). Met zijn licht noordoost – zuidwestelijk verloop en een donkergrijs met geelwit gevlekte zandige vulling, kon deze greppel over een lengte van 22m doorheen de sleuf gevolgd worden. Inclusies in de vorm van houtskoolspikkels tot houtskoolbrokken en ijzer- en mangaanvlekken komen voor.

Figuur 14: Detailfoto van greppel S8-S9 in sleuf 1.

Spoor 17 betreft een greppelsysteem met twee armen in een V-vorm (Figuur 15). Beide armen hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. Van de meest westelijk gelegen arm kon geen breedte bepaald worden, aangezien deze deels nog in de sleufwand gelegen was. De meest oostelijke arm van dit greppelsysteem heeft een breedte van 40cm. Deze greppel, met over een afstand van 3 tot 3,4m doorheen de sleuf worden gevolgd. Het spoor heeft een grijze, bruingrijs gevlekte vulling met licht zandlemige textuur, ijzer- en mangaanvlekken en een kleine hoeveelheid houtskoolbrokken.

Figuur 15: Detailfoto van spoor 17 in sleuf 3.

Grachten zijn in alle sleuven aangetroffen, het gaat om de spoornummers 2, 5, 6, 12, 14, 16, 18, 20 en 23.

De gracht met spoornummer 2 bevindt zich in het noordelijk deel van proefsleuf 1. De gracht heeft een noordoost-zuidwestelijke oriëntatie maar maakt een hoek naar het oosten waar de gracht de sleufwand induikt. In de lengte kon deze gracht over een afstand van 3,5 tot 4 m doorheen de sleuf gevolgd worden. Hij heeft een breedte van 1,4m. De aftakking naar het oosten heeft een breedte van 0,6m. De gracht heeft een grijze, donkerbruin gevlekte, zware zandlemige vulling met enkele ijzervlekken en houtskoolspikkels.

Figuur 16: Detailfoto spoor 2 in sleuf 1.

De gracht met spoornummer 5 ligt eveneens in sleuf 1, 5m ten zuiden van spoor 2. Deze gracht is 3,4m breed en heeft een oriëntatie die dwars op de proefsleuf staat. Hij kon dus over een lengte van 2m doorheen de sleuf gevolgd worden. Het gaat om een gracht met een lichtgrijze, donkerbruin gevlekte, licht zandlemige vulling met enkele ijzer- en mangaanvlekken. Inclusies komen voor in de vorm van enkele rode baksteenfragmenten.

In het verlengde van deze gracht is in de eerstvolgende proefsleuf 2, de gracht met spoornummer 12 geregistreerd. Deze gracht heeft dezelfde oriëntatie, haaks op de proefsleuf en is iets smaller met een breedte van 2,7m. Dit spoor heeft een grijze, bruingeel gevlekte, zware zandlemige vulling met veel ijzer en mangaanvlekken en zonder verdere inclusies.

Figuur 17: Detailfoto van spoor 5 in proefsleuf 1.

Figuur 18: Detailfoto spoor 12 in proefsleuf 2.

Het eerst aangesneden in sleuf 1, maar doorlopend doorheen de volgsleuf en het zuidelijk deel van sleuf 2, bevindt zich een groot grachtensysteem waarvan de sporen 6 en 14 deel uitmaken. Spoor 6 situeert zich in sleuf 1 en loopt met een noordoost-zuidwest oriëntatie doorheen de volgsleuf. Verschillende aftakkingen zowel naar het noordwesten als zuidoosten konden worden waargenomen. Spoor 6 komt uit in de gracht die als spoornummer S14 heeft gekregen. Deze gracht beslaat meer dan een derde van het totaaloppervlak in deze sleuf en is breder dan de sleufbreedte van 2m, waardoor zijn oriëntatie niet geheel duidelijk is. Op basis van de stratigrafie kan wel worden gesteld dat spoor 6 een jongere laag of uitgraving is dan spoor 14 binnen dit grachtensysteem. Ook de vulling van beide sporen verschilt duidelijk. Spoor 14 heeft een witgrijze, lichtbruine zandige vulling met enkele ijzer- en mangaanvlekken en houtskoolspikkels. Spoor 6 heeft een bruingrijze, donkergrijze gevlekte, zandlemige vulling met veel ijzer- en mangaanvlekken en enkele rode baksteenfragmenten. Op zowel spoor 6 als spoor 14 werd een coupe gezet.

Figuur 19: Detailfoto spoor 14 in proefsleuf 2.

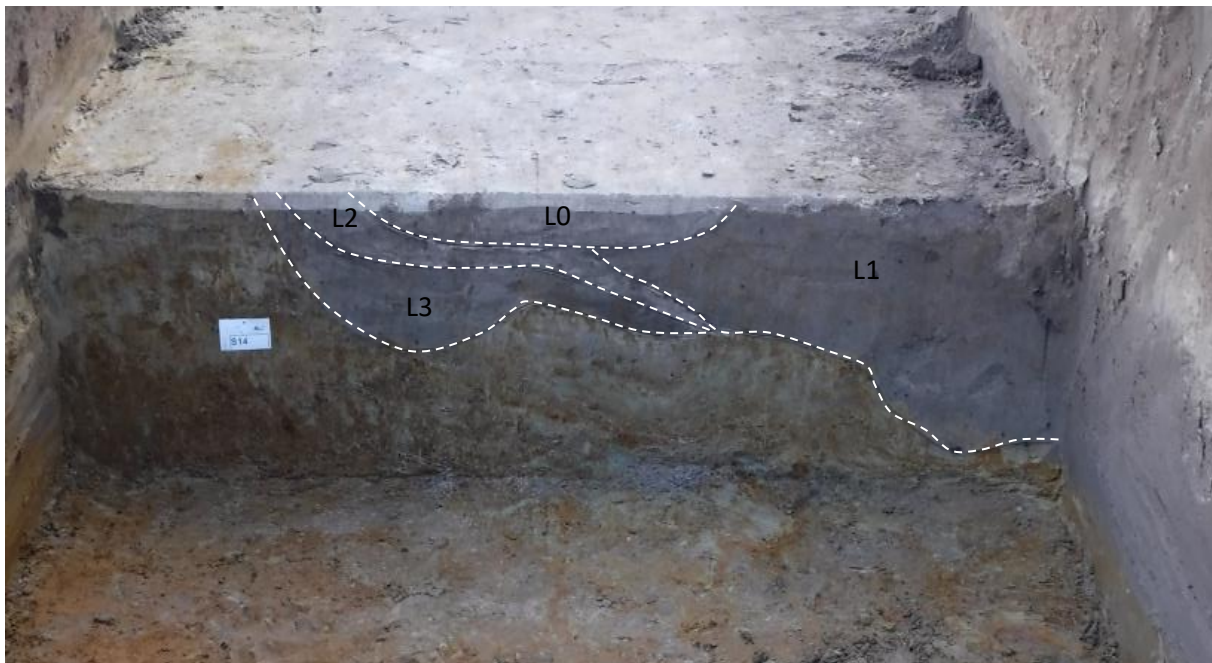
Figuur 20: Detailfoto Spoor 6 in volgsleuf tussen sleuf 1 en 2.

In coupe toont spoor 6 zich als drie naast elkaar gelegen uitgravingen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Met een kleine komvormige uitgraving (L1), die vervolgens wordt doorsneden door een jongere licht V-vormige, maar wat onregelmatige uitgraving (L0). De derde uitgraving (L2) betreft een lagere uitgraving met een wat vlakker, onregelmatig profiel. Deze laag is mogelijk gelijktijdig met L0. De textuur van alle lagen is gelijkaardig aan wat reeds bij aanleg in het vlak zichtbaar was. Het gaat om homogene, grijs tot lichtgrijs, bruin gevlekt lemig zand.

Spoor 14 toont zich in coupe (Figuur 22) als een meer gefaseerd spoor, met verschillende uitgravingen. De twee oudste lagen L2 en L3 bestaan uit gelaagd wit en grijsig zand. Beide lagen worden doorsneden door een jonger pakket, L1, met een duidelijk andere vulling. Laag 1 heeft een homogeen grijze zandige vulling met enkele houtskoolspikkels als inclusies. Deze laag wordt op zijn beurt nog doorsneden door L0, een homogeen lichtgrijze, zandige laag. Hoewel dit ruimtelijk in de proefsleuven niet kon worden vastgesteld, kan L1 mogelijk op basis van de kenmerken van de vulling, in verband worden gebracht met de uitgravingen uit S6.

Figuur 21: Coupe op spoor 6 in volgsleuf.

Figuur 22: Coupe op spoor 14 in proefsleuf 2.

De volgende gracht die werd aangetroffen (S16) situeert zich in het zuidelijke deel van proefsleuf 3 (Figuur 23). Het gaat om een kleinere gracht met een oost-west oriëntatie van 0,9m breed, die over een afstand van 2m doorheen de proefsleuf gevolgd kon worden. De gracht heeft een donkerbruine, bruingrijs gevlekte, licht zandlemige vulling met enkele ijzer en mangaanvlekken.

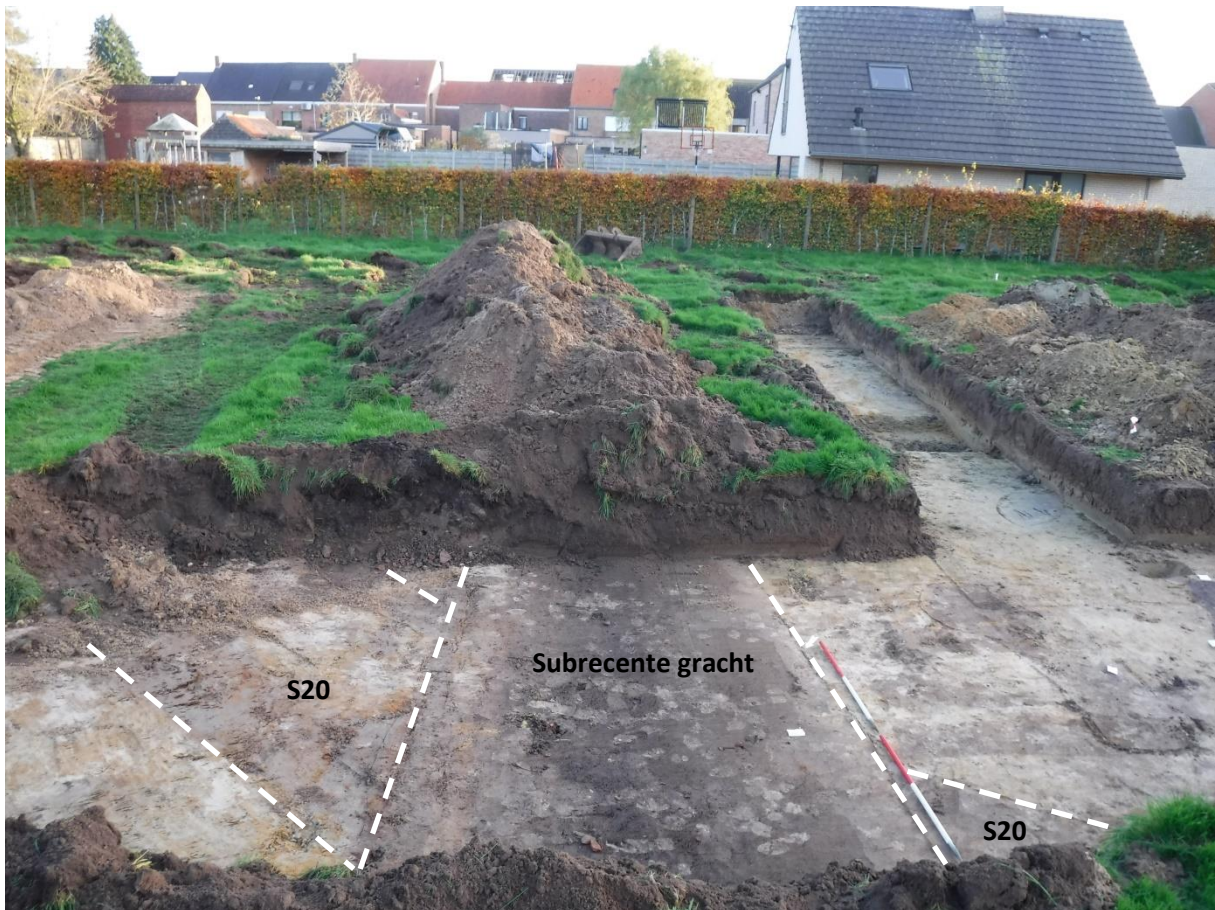
In het verlengde van S16, maar met een licht afwijkende noordwest-zuidoost oriëntatie kan de gracht met spoornummer S20 doorheen proefsleuf 4 (Figuur 24) en het kijkvenster tussen sleuf 4 en 3 gevolgd worden over een afstand van 12m. De gracht is zo'n 2,3m breed en wordt in het kijkvenster doorsneden door een brede recente gracht met noordoost – zuidwest oriëntatie (Figuur 25). De gracht heeft een grijze, bruingrijs gevlekte lichte zandiglemige centrale vulling met veel ijzer-mangaanvlekken en houtskoolbrokken als inclusies. De vulling aan de zijanten van de gracht is een zandige witgrijze vulling.

Figuur 23: Detailfoto spoor 16 in proefsleuf 3.

Figuur 24: Detailfoto gracht S20 in proefsleuf 4.

Figuur 25: Detailfoto verloop gracht S20 en doorsnijding door subrecente gracht in het kijkvenster.

Figuur 26: Detailfoto grachten S18 (rechts) en S23 (links) in proefsleuf 5.

De twee laatste grachten bevinden zich in proefsleuf 5, in het verlengde van spoor 20. Beide grachten (S18 en S23) lopen parallel aan elkaar in het noordelijk deel van de proefsleuf en hebben een noordwest-zuidoost verloop (Figuur 26).

De gracht met het spoornummer 18 is het meest noordelijk gelegen exemplaar. Hij heeft een breedte van ca. 80cm en een licht zandlemige, grijsbruine, lichtgrijs gevlekte vulling met enkele ijzer- en mangaanvlekken. Gracht S23 is met 1,3m het wat bredere exemplaar. Deze gracht heeft een grijze, lichtgrijs gevlekte zandlemige vulling met enkele ijzer- en mangaanvlekken en veel houtskoolbrokken als inclusies. Deze gracht (S23) is verder ook het enige archeologisch relevante spoor waaruit vondsten konden gerecupereerd worden. Het betreft een wandfragment handgevormd reducerend gebakken aardewerk, dat waarschijnlijk Karolingisch of vol-middeleeuws is.

2.2.2 Kuilen

Het tweede best vertegenwoordigde spoortype is dat van de kuil. De spoornummers S10, S11, S15, S21 en S24 behoren tot deze groep.

De kuil met spoornummer 10 kan gesitueerd worden in het noorden van proefsleuf 2 (Figuur 27). Het gaat om een spoor met een diameter van 50cm dat nog doorloopt in de westzijde van de sleuf. Het zichtbare deel heeft een halfronde vorm. Het gaat om een spoor met een bruine, lichtbruingevlekte zandige vulling met enkele houtskoolspikkels en ijzer- en mangaanvlekken.

Spoor 11 is centraal in proefsleuf 2 gelegen (Figuur 28). En loopt verder in de oostelijke zijde van de proefsleuf. Het bewaarde deel heeft een wat peervormige, geronde vorm en is ca. 1m breed. Dit spoor heeft een donkergrijze, donkergrijsbruin gevlekte, zware zandlemige vulling met houtskoolspikkels, voorzien van enkele ijzer- en mangaanvlekken.

Spoor 15 loopt verder in de oostelijke wand van proefsleuf drie en is dus slechts gedeeltelijk zichtbaar (Figuur 29). Het gaat vermoedelijk om een ronde kuil met een diameter van ca. 50cm en een donkergrijze, licht zandlemige vulling met wat ijzer- en mangaanvlekken.

Van spoor 21 was aanvankelijk slechts een klein deel zichtbaar in proefsleuf 4. De sleuf werd bijgevolg in westelijke richting uitgebreid met een kijkvenster. Het gaat om een rechthoekig spoor van 2m bij 1,3m met een donkergrijze, bruingrijs gevlekte, zware zandlemige vulling (Figuur 30). De vulling is sterk houtskoolrijk en vertoont enkele ijzer- en mangaanvlekken. In coupe bleek het spoor tot max. 18cm diep bewaard te zijn (Figuur 31). Op het nabijgelegen bodemprofiel 5 is duidelijk dat in deze zone de bodem sterk afgetopt is.

Rest nog de kuil met spoornummer 24 van 0,6m breed, die gesitueerd kan worden in proefsleuf 5 (Figuur 32). Het gaat om een wat ovaalvormige kuil die deels in de westwand van de proefsleuf doorloopt. Een verdere uitbreiding naar het westen was door de aanwezigheid van een afsluiting niet mogelijk. De kuil heeft een licht zandlemige, grijze tot lichtgrijs gevlekte vulling met ijzervlekken en houtskoolspikkels.

Figuur 27: Detailfoto van spoor 10 in proefsleuf 2.

Figuur 28: Detailfoto spoor 11 in proefsleuf 2.

Figuur 29: Detailfoto van kuil S15 in proefsleuf 3.

Figuur 30: Detailfoto van kuil S21 en paalspoor S25 in proefsleuf 4 en kijkvenster.

Figuur 31: Coupefoto van spoor 21 in proefsleuf 4.

Figuur 32: Detailfoto van kuil S24 in proefsleuf 5.

2.2.3 Paalkuilen

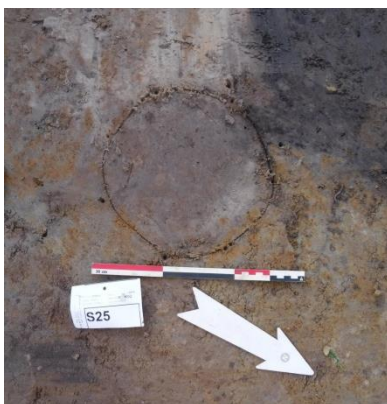

Figuur 33: Detailfoto van paalkuil S13 in proefsleuf 2.

Doorheen de proefsleuven konden twee paalsporen geregistreerd worden. Het gaat om spoor 13 in sleuf 2 en spoor 25 in sleuf 4 (Figuur 33).

Spoor 13 betreft een vrij recent, scherp afgelijnd vierkant paalspoor van 15cm bij 15cm dat gracht S14 doorsnijdt. Het gaat om een spoor met zandlemige, donkergrijze met lichtbruin gevlekte vulling met houtskoolspikkels en ijzer- en mangaanvlekken.

Spoor 25 betreft een rond spoor met diameter van 25cm, gelegen in het kijkvenster in sleuf 4, vlak naast kuil S21 (Figuur 34). Het gaat om een paalspoor met een grijze, lichtgrijs gevlekte, licht zandlemige vulling met enkele ijzer- en mangaanvlekken. Het spoor heeft een komvormig profiel in coupe van 16cm diep (Figuur 35).

Figuur 34: Detailfoto van spoor 25 in proefsleuf 4.

Figuur 35: Coupefoto van paalspoor S25.

2.2.4 Natuurlijke sporen en recente verstoringen

Een aantal sporen die aanvankelijk een spoorkaartje werden toegedeeld bleken bij nader onderzoek van natuurlijke aard te zijn, of een recente verstoring. Het gaat onder meer om de spoornummers 1, 2, 3, 4, 7, 19 en 26. De sporen die op het grondplan staan aangeduid met nummers 998 zijn natuurlijke sporen, deze met 999 betreft recente verstoringen.

2.3 Assessment van het vondstmateriaal

2.3.1 Methodologie

Methodologisch zijn per spoor de materiaalcategorieën uitgesplitst en in de mate van het mogelijke gedetermineerd. Steeds is een telling (n) van het aantal vondsten gedaan.

Het aardewerk is verder ingedeeld op basis van de aardewerksoorten.

2.3.2 Assessment van het vondstmateriaal

Slechts vier vondstnummers werden uitgeschreven. De steriliteit van de sporen op het terrein is op zijn minst opvallend te noemen.

Vondstnummer 1 (Figuur 36) betreft een wandfragment handgevormd grijs aardewerk, afkomstig uit spoor 23. Dit aardewerkfragment kan vermoedelijk aan de vroeg- of volmiddenleeuwse periode gelinkt worden.

Vondstnummer 2 (Figuur 37) betreft een silexfragment afkomstig uit het vlak van proefsleuf 5. Het gaat echter om een pseudoartefact.

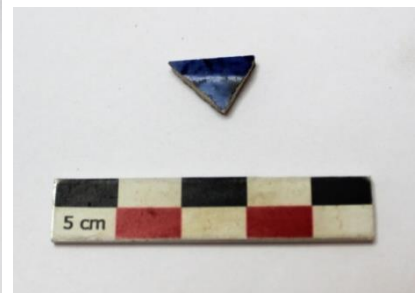
Vondstnummers 3 en 4 zijn respectievelijk afkomstig van aardewerk en bouwkeramiek uit de recente gracht in het kijkvenster tussen sleuven 3 en 4. Het gaat om één zeer klein wandfragment porselein met blauwe beschildering (Figuur 38). Dit fragment moet vermoedelijk in de 18de eeuw gedateerd worden. De bouwkeramiek (V-4, Figuur 39) bestaat uit drie dakpanfragmenten in roodbakend en één dakpanfragment in grijsbakend aardewerk.

Figuur 36: V1 - wandfragment handgevormd, reducerend gebakken aardewerk.

Figuur 37: V2 - vuursteen pseudoartefact.

Figuur 38: V3- wandfragment in porselein.

Figuur 39: V4 - dakpanfragmenten in rood en grijsbakkend aardewerk.

2.3.3 Conclusie

Slechts een zeer kleine hoeveelheid materiaal werd gerecupereerd uit de sporen. De steriliteit van het sporenbestand is opmerkelijk. De grootste hoeveelheid materiaal werd gerecupereerd uit een recente gracht.

Mogelijk kan op basis van één wandfragment handgevormd, reducerend gebakken aardewerk gracht S23 aan de vroegmiddeleeuwse (Karolingische) of volmiddeleeuwse periode gelinkt worden. Bij gebrek aan ander vondstmateriaal is het echter niet zeker dat het om een fragment *in situ* gaat, dan wel een intrusief fragment. Verregaande conclusies op basis van deze ene scherf zijn dus niet mogelijk.

2.4 Assessment van de stalen

Gezien de aard van het sporenbestand is geen staalname gebeurd.

2.5 Assessment van de conservatie

Geen speciale handelingen moeten worden uitgevoerd met betrekking tot de conservatie van de vondsten.

2.6 Datering en interpretatie van de site

Gezien de steriliteit van het sporenbestand en het ontbreken van kuilen en palensporen met een duidelijk onderling verband, zijn voor een chronologische fasering van het terrein grotendeels de oriëntatie van de grachten en greppels een aanknopingspunt.

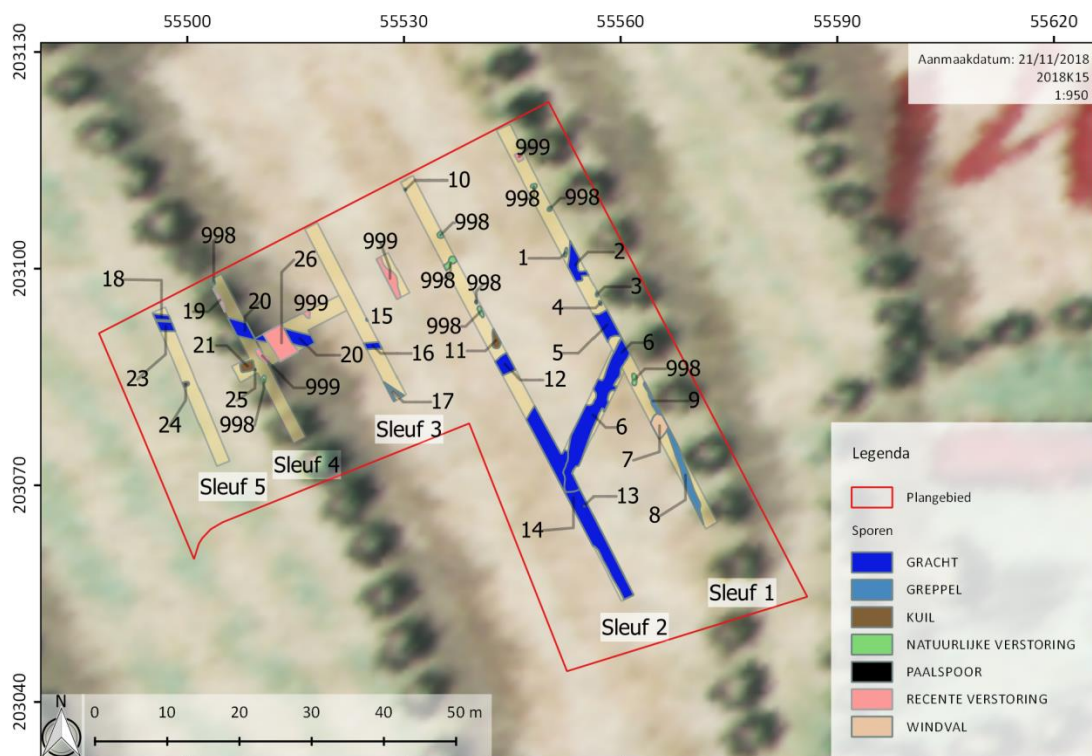
Over de chronologie van het grote greppelsysteem in het zuidoosten van het projectgebied bestaat geen duidelijkheid. Doordat deze sporencluster doorheen verschillende proefsleuven doorloopt, is haar oriëntatie onduidelijk. Het gaat om de spoornummers 6 en 14. Ook werden geen vondsten aangetroffen in deze gehele zone, wat de toewijzing van een datering nog verder bemoeilijkt. Ook voor de gracht (S2) in proefsleuf 1 en de greppel (S17) in proefsleuf 3 kan de oriëntatie niet meteen gekaderd worden en zijn ook geen vondsten voorhanden die chronologische informatie kunnen verschaffen.

Wanneer een vergelijking wordt gemaakt met de perceeloriëntatie op de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen is een noordwest-zuidoost oriëntatie over de lengterichting zichtbaar (Figuur 40, Figuur 41).

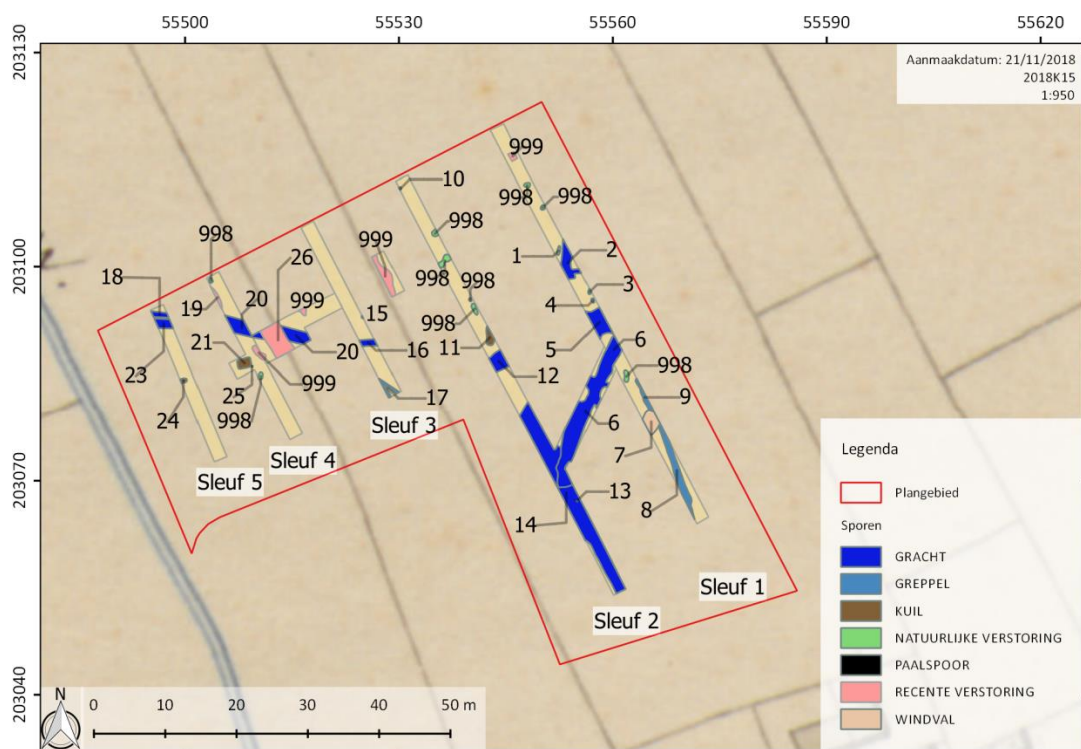
De grachten en greppels met spoornummers 5, 8, 12 alsook de twee als recente grachten de kijkvensters tussen sleuven 2-3 en 3-4, hebben een oriëntatie die parallel loopt met de perceelindeling uit de 18de eeuw, of staan haaks op deze inrichting. Het gaat hier wellicht om een post-middeleeuws grachtensysteem, dat gelinkt kan worden aan de 18de eeuwse terreinindeling (Figuur 40).

Vreemd aan deze oriëntatie zijn de grachten 18, 23, 20 en eventueel 16. Deze sporen hebben een bijna oost-west oriëntatie. Het is ook uit spoor 23 dat het fragment handgevormd, reducerend gebakken aardewerk afkomstig is. Op basis van deze elementen lijkt het mogelijk dat het hier een ouder grachtensysteem betreft dat eventueel aan de vroeg- of volmiddeleeuwse periode kan worden toegewezen.

Wat de kuilen en paalsporen betreft is er geen duidelijke onderlinge samenhang aanwezig. Ook is geen zichtbaar verband aanwezig tussen deze sporen en de grachtensystemen. De vulling van de sporen 21 en 25 doet eerder laat- of post-middeleeuws aan. Een Romeinse of oudere datering lijkt weinig waarschijnlijk. Het gebrek aan vondstmateriaal in deze spoorcategorieën bemoeilijkt ook hier sterk de datering van de sporen.

Figuur 40: Projectie van het sporenplan op de Ferrariskaart (bron achtergrond: KBR EN AGIV, 2018)

Figuur 41: Projectie van het sporenplan op de Atlas der Buurtwegen (bron achtergrond: AGIV EN PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, 2018)

2.7 Confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

Voor de aanwezigheid van de periode jager-verzamelaar, waarvoor de trefkans als klein werd ingeschat, zijn inderdaad geen sporen of vondsten aangetroffen. De trefkans voor sporensites vanaf het Laat-Neolithicum werd als positief ingeschat. Grafcirkels en zwervende erven zijn gekend in de omgeving van het plangebied uit het Laat-Neolithicum, de Bronstijd, en de (vroeg-) IJzertijd. De Romeinse periode is in de ruimere omgeving duidelijk vertegenwoordigd in de centra van Aatrijke, Ichtegem, Koekelare en Gistel. Verder zou de ontwikkeling van Eernegem zich op basis van toponymisch en historisch onderzoek situeren in de vroege middeleeuwen.

Voor geen van deze periodes zijn duidelijke sporen aangetroffen binnen het plangebied. Enkel het grachtensysteem bestaande uit sporen 18, 20 en 23 kan mogelijk aan de vroeg- of volmiddeleeuwse periode worden toegewezen. Deze interpretatie steunt echter louter op de oriëntatie van deze grachten en de aanwezigheid van één enkel fragment reducerend gebakken handgevormd aardewerk. De resterende sporen lijken eerder illustratief voor het landgebruik van het terrein vanaf de 18de eeuw. Op historische kaarten is een gebruik als akkerland zichtbaar. De oriëntatie van verschillende grachten is identiek of haaks op de perceelindeling die op deze historische 18de eeuwse kaarten staat weergegeven.

2.8 Archeologische verwachting

Voor het onderzochte deel van het plangebied is het duidelijk het een bodemarchief betreft met weinig archeologisch relevante sporen of vondsten. Het grootste deel van de sporen zijn wellicht het gevolg van het landgebruik als akkerland vanaf de post-middeleeuwse periode. Op basis van deze resultaten wordt een verwachting vooropgesteld waarbij een (volledige) opgraving van het terrein tot weinig nieuwe, archeologisch interessante resultaten zal leiden, met ander woorden: de potentiële kennisvermeerdering wordt als vrij klein ingeschat. Bijgevolg wordt een volledige opgraving van het terrein als niet wenselijk beschouwd.

2.9 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen werden een aantal onderzoeksvragen gesteld waar het sleuvenonderzoek een antwoord diende op te geven. Ze worden hieronder beantwoord:

° Zijn er archeologische sporen aanwezig net onder de ploeglaag?

Ja, echter weinig archeologisch relevante. Gezien sommige sporen zich over de gehele breedte van de sleuf en over een aanzienlijke lengte doorheen de sleuf bevinden, was de identificatie van deze sporen niet altijd even gemakkelijk. Dit bleek vooral het geval te zijn bij de grachtencluster in het zuiden van het plangebied, die zich manifesteerde doorheen verschillende proefsleuven. Ook de kleiige ondergrond, in combinatie met een laag staande zon, maakte dat de zichtbaarheid op het terrein bij momenten problematisch was.

° Wat is hun gaafheid, hoe diep zijn ze bewaard.

De aangetroffen sporen manifesteren zich als grachten, greppels, kuilen en paalsporen. De bewaring is goed. De sporen zijn gelegen op een diepte tussen 50cm en 90cm onder het maaiveld.

° Uit welke periode dateren ze en hoe valt dit te rijmen met de archeologische kennis over het gebied.

Slechts één greppelsysteem is waarschijnlijk ouder dan de late-middeleeuwen. Op basis van de oriëntatie en de vondst van een wandfragment handgevormd, reducerend gebakken aardewerk, kan een datering in de Karolingische of volmiddeleeuwse periode verondersteld worden.

De overige sporen zijn waarschijnlijk een weerslag van een landgebruik als akkerland vanaf de 17de – 18de eeuw. Zo ligt de oriëntatie van de grachten in lijn met de 18de eeuwse perceelindeling.

° Zijn er aanwijzingen van steentijdsites of vondsten uit de steentijden? Op welke diepte zijn deze aanwezig?

Nee.

° Welke zones zijn archeologisch waardevol en dienen te worden onderworpen aan een archeologische opgraving?

Op basis van de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek worden geen zones geselecteerd voor een archeologische opgraving.

3 Bibliografie

3.1 Onuitgegeven bronnen

VERMEERSCH, J. AND VANHOLME, N. (2017) Verkaveling Akkerbeekstraat Ichtegem. Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek. Bureauonderzoek (2017K3). Eke (Nazareth).

3.2 Geraadpleegde websites

AGIV (2017) Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. Available at: <https://download.agiv.be>.

AGIV (2018) Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV AND PROVINCIE OOST-VLAANDEREN (2018) 'Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca. 1840) Provincie Oost-Vlaanderen'. Available at: <http://www.geopunt.be>.

KBR AND AGIV (2018) 'Koninklijke Bibliotheek van België & Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Ferraris kaart - Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, 1771-1778.' Available at: <http://www.geopunt.be>.

OPENSTREETMAP-AUTEURS, O. (2017) 'OpenStreetMap'. Available at: <https://www.openstreetmap.org/copyright>.

VMM (2018) 'Vlaamse Milieumaatschappij: Vlaamse Hydrografische Atlas - Waterlopen'. Available at: <http://www.geopunt.be>.

4 Bijlagen

Bijlage 1: Plangebied (shapefile)

Bijlage 2: Archeologische opmetingsplannen (pdf)

Bijlage 3: Fotolijst (pdf)

Bijlage 4: Sporenlijst (pdf)

Bijlage 5: Vondstenlijst (pdf)

Bijlage 6: Tekeningenlijst (pdf)

Bijlage 7: Dagrappport (pdf)

Bijlage 8: Figurenlijst

Bijlage 8: Figurenlijst

Figuur 1: Projectie van het plangebied op de topografische kaart (bron: OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2017).	6
Figuur 2: Projectie van het plangebied op de GRB-kaart (bron: AGIV, 2018).	6
Figuur 3: Sleuvenplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron achtergrond: AGIV, 2018).	9
Figuur 4: Weergave van de verschillende profielen op het sleuvenplan (bron achtergrond: AGIV, 2018)	11
Figuur 5: Detailfoto van profiel 1 in proefsleuf 1.	12
Figuur 6: Detailfoto van profiel 2 in proefsleuf 1.	12
Figuur 7: Detailfoto van profiel 3 in proefsleuf 2.	13
Figuur 8: Detailfoto van profiel 4 in proefsleuf 3.	14
Figuur 9: Detailfoto profiel 5 in proefsleuf 4.	15
Figuur 10 Detailfoto profiel 6 proefsleuf 5.	16
Figuur 11: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het plangebied (raster 1m; bron: AGIV, 2017; VMM, 2018).	17
Figuur 12: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het plangebied (raster 1m; bron: AGIV, 2017; VMM, 2018).	17
Figuur 13: Algemeen overzicht van de aangetroffen sporen. Dit plan kan in detail worden geraadpleegd in bijlage 2 (bron achtergrond: AGIV, 2018; VMM, 2018).	18
Figuur 14: Detailfoto van greppel S8-S9 in sleuf 1.	19
Figuur 15: Detailfoto van spoor 17 in sleuf 3.	20
Figuur 16: Detailfoto spoor 2 in sleuf 1.	21
Figuur 17: Detailfoto van spoor 5 in proefsleuf 1.	22
Figuur 18: Detailfoto spoor 12 in proefsleuf 2.	22
Figuur 19: Detailfoto spoor 14 in proefsleuf 2.	23
Figuur 20: Detailfoto Spoor 6 in volgsleuf tussen sleuf 1 en 2.	24
Figuur 21: Coupe op spoor 6 in volgsleuf.	25
Figuur 22: Coupe op spoor 14 in proefsleuf 2.	25
Figuur 23: Detailfoto spoor 16 in proefsleuf 3.	26
Figuur 24: Detailfoto gracht S20 in proefsleuf 4.	26
Figuur 25: Detailfoto verloop gracht S20 en doorsnijding door subrecente gracht in het kijkvenster.	27
Figuur 26: Detailfoto grachten S18 (rechts) en S23 (links) in proefsleuf 5.	27
Figuur 27: Detailfoto van spoor 10 in proefsleuf 2.	29
Figuur 28: Detailfoto spoor 11 in proefsleuf 2.	29
Figuur 29: Detailfoto van kuil S15 in proefsleuf 3.	29
Figuur 30: Detailfoto van kuil S21 en paalspoor S25 in proefsleuf 4 en kijkvenster.	29
Figuur 31: Coupefoto van spoor 21 in proefsleuf 4.	29
Figuur 32: Detailfoto van kuil S24 in proefsleuf 5.	29
Figuur 33: Detailfoto van paalkuil S13 in proefsleuf 2.	30
Figuur 34: Detailfoto van spoor 25 in proefsleuf 4.	30
Figuur 35: Coupefoto van paalspoor S25.	30
Figuur 36: V1 - wandfragment handgevormd, reducerend gebakken aardewerk.	31
Figuur 37: V2 - vuursteen pseudoartefact.	31
Figuur 38: V3- wandfragment in porselein.	31
Figuur 39: V4 - dakpanfragmenten in rood en grijsbakkend aardewerk.	32
Figuur 40: Projectie van het sporenplan op de Ferrariskaart (bron achtergrond: KBR EN AGIV, 2018)	34
Figuur 41: Projectie van het sporenplan op de Atlas der Buurtwegen (bron achtergrond: AGIV EN PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, 2018)	34